

vila, kader zbora ni; §. 62. ta redni odbor se zamore po potrebi tudi pomnožiti; §. 65. premembe te deželne vstave, ki so jo cesar z ministri dali, se zamorejo v prvem deželnim zboru od zbora nasvetovati.

Kmet, ki se je v 14 dneh brati in pisati naučil.

Marsikdo bo rekel, de bi ta utegnila bôsa biti; sam bi tudi ne bil verjel, ko bi se prepričal ne bil.

Mladi Tine v svojih otročjih létih ni imel priložnosti v šolo hoditi in se kaj naučiti. Večkrat je že za tega voljo miloval in žaloval. Pa kaj veselje vsiga ne stori!

Na pratiki je že davno vse podobe svetnikov in znamnja poznal, le kar je bilo branja ni še razumel. Sosedov sinek je začel letas v šolo hoditi in se dobro učiti. Ko se je iz šole gredé večkrat k Tinetu grét prišel, je vselej pokazal, ktere čerke in kaj se je v šoli vse naučil. Radovedni Tine je fantiča zdaj za to zdaj za uno skerbno popraševal, in se tako kmalo vsih čerk navadil. Pratika mu je bila za prvi abecednik, in ni bilo dolgo, de je že vse iména svetnikov s poznanimi čerkami vkup sostavljati in za silo izrekovati znal. — Šolarček mu zdaj še pisne čerke s kredo na steno zapiše. Tudi teh se je pridni kmetič hitro navadil, in že zna ž njimi tudi svoje ime, hišno orodje itd. in vse potrebne zapomíne razločno pisati. Zdaj se vadi še pisanja na popir, in kmalo mu pojde vse ročno od rok. Ko sim mu uni dan čedne bukvice „Mali Blaže“ brati posodil, ni popred od pečí šel, de je skozi in skozi vse prebral. „Od konca se mi je malo spodtikalo, je djal, zdaj pa za potrebo že vse preduhtam!“ *) —

Upati se sme, de bo naš pridni Tine kmalo prvih premedencov eden.

Ko bi pač iz med naših mladih kmetov, ki še brati ne znajo, kateri pridniga Tineta posnemati hotel!

Nobeniga ni, de bi se branja in pisanja za potrebo ne mogel naučiti, vsakímu je to mogoče, ako ima le kolčikaj veselja.

Veselje, ljubezen do kake reči

Začetik nar prvi pri délu stori! —

A. Praprotnik.

Dopis iz Celja.

Ali hočete iz Celja kaj zvediti? Novo léto se je pri nas s hudo zimo začelo; pa kaj pravim? Že v starim sta nas veliki sneg in grozovitni mraz napadla. Obá še zdaj terpita. Pa nič bi za mraz ne marali, ako bi le zdravi bili in dovolj živeža imeli. Tega nam pa silno pomanjkuje.

V Celjski vojaški bolnišnici je veliko število bolnikov. Kjer jih je popred komaj 20 ali 30 bilo, jih je zdaj 150 do 170. Večidel na legarju (Thyphus) ležijo. Iz Ogorskiga je bila bolezin pervlečena; že pa tudi po mestu in po okolici se razširja. Umerljivost je velika. —

Živež, dervá, prebivaljša in druge življenju potrebne reči tukaj od dné do dné dražji postajajo. Kmaló bo treba v Ameriko pobegniti.

Celjske „slovenske Novine“ so nehale; pa nov časopis, pod imenam „Slovenska čbela“ se je začel. S politiko se ne bo pečal; le sostavke bo dajal „za obudo in omiko slovenskiga duha.“ Vrednik je slavno znani gosp. Drobnič, začasni učenik na tukajšnji latinski šoli. Bog daj srečo!

Tudi bukvarnica za izposojevanje bukev (Leihbibliothek) se tukaj napravlja, Temelj in začetik je z nekimi 200 nemškimi povesti od tolovajev, strahov, vitezov in drugih takih knjig postavljen. To bo gotovo slovenšino močno podpiralo!

Nove politiške gosposke za štajarsko kronovino so tudi že postavljene, kakor ste v „Gracarci“ brali. Tukaj le to opomnim, de nas Celjane močno veselí, de dozdanji krožni poglavar, gosp. Schmelzer, ko kantonski glavár perviga reda pri nas ostane, kér mnogo zasluženiga možá in rodoljuba vsi častimo in ljubimo.

Ljube Novice! že ste od imenitne reči govorile, pa tudi nam na sercu leží. Ohranite nam našo milo milo slovenšino! Komaj je iz večstoletniga spanja vstala (vé ste jo izbudile), in že se ji spet jama koplje. Saj je lepa, mila, krepka, bogata; saj bodo — ako Bog da in sreča slovenska — zmirej lepši, krepkeji, bogatejši s pomočjo pridnih rodoljubnih pisateljev. Torej prosimo, naj ostane neoskrunjena od „novih oblik“! Mi serčno ljubimo iliršino, serbsino in druge hčere staroslovanske matere; pa — naj nam nihče za zlo ne vzame — mi ljubimo serčnejši svojo milo slovenšino, ter jo hočemo čisto imeti, divico nebeško!

Kar ste v 52. listu Novíc „zastran državniga zakonika“ takó krepko izgovorili, vse poterdimo in podpisemo. Tudi na Štajarskim (saj od Krajske meje do Celja in dalje) se govori ravno kakor na Krajskim, tistih ega, emu; oga, om, se ne sliši tukaj. Scer pa tudi mi nočemo tiste nepotrebno skovane pseudo-iliršine, ktere ne Slovenec ne Horvat ne razumeta, ktero nam pa vunder zdaj nekteri vsiliti hočejo.

Narečje stanovitno (kakoršno je naš slovenski jezik) se ne more in ne smé po volji le nekterih mož prenarediti ali pokvariti: zakaj če se narodu njegov jezik (Sprache) vzame, se mu je vse vzelo. Kaj bi rekli, ko bi, postavim, nemški pisatelji začeli angleške, ali danske, ali holandske besede, to je, „nove oblike“ (akoravno so nemškim podobne) v svoje nemške spise ali sostavke jemati zató, de bi jih tudi Anglijani, Danci in drugi razumeli? Ali bi se ne smejala cela Evropa? Ali bi Anglijani in drugi ne mislili, de se Nemcam v možganih méša?

De se Horvatje v tej reči Slovincam bližati nočejo, namreč de nočejo svojiga narečja s ptujimi „novimi oblikami“ zmešati, očitno dokaže, de imajo boljši „Takt“; kakor nekteri naših pisateljev. Po tem takim tudi iz večnih abecednih prepírov ne pridemo, *) namesto de bi koristne, v čisti slovenšini zložene, torej lahko razumljive knjige, kterih je narodu tako silno treba, zlagovali in pisali.

Brali smo v poslednjim listu Novíc, de se na Ljubljanski učilnici staroslovensčina razlaga. Radi bi tudi mi takó imenitno učenje poslušali. J. Š.

Žalostne oznanila.

Že prvo jutro začetiga noviga léta nas je z veliko žalostjo napolnilo, ker nam je grozovíta smert mnogopoštovaniga zlo ljubljeniga gospoda vzela. V sercu ginjeni smo brali napovedni list, de je Jernej Dolenc, dohtar zdravilstva, c. k. krožni zdravnik, in desétnik goriške narodne straže v štiri in tridesetim létu svoje starosti, in scer na bolezní (légarji) umerl, ki jo je v vojaški bolnišnici našel, kamor je on, desíravno sam tačas nepopolnoma zdrav, mnogim bolnim vojakam vsaki dan z veseljem pomagat hodil. — Neutruden je bil v izpolnovanji svojiga poklíca, vés goreč za slovenšino, poln ljudomile prijaznosti do vsaciga človeka, podpora revnih, prav prijatel in dober svetovavec tem, ki se s podukam mladosti pečajo. — V sredo ob štirih popoldne so ga na pokopališe nésli in pri ti priliki se je vidilo, kakó zlo so ga ljudje cenili, kér silo veliko se jih je prizadevalo ljubljencu zadnjo čast skazati.

*) Beséda duhtati je pri nas v več krajih v rabi. Znabiti de je domača; utegnila bi se berž ko ne iz imena duh v glagol duhtati izpeljati. Pisavec.

*) V prihodnjim listu bomo s poslednjim sostavkam sklep te reči storili, in nadjamo se, de bo potem konec vsih razpartij. Vred.

General Vohar in veliko drugih oficirjev, veči del narodnih stražnikov, dve muziki, vojaška namreč in narodna, veliko gospodov raznih vradnij, normalni šolarji z učitelji in vodjem vred, in veliko drugih, katerim je bil ranjci mnogoverstno dobrotnik, so ga spremili. Ali ne le ubogi so pomočnika, ampak tudi šolski pripravniki so dobriga prijatla in učitelja, in slovensko še vselej zavidenno bravno društvo tukaj iskreniga uda zgubili. — Naj blagi rodoljub v miru počiva — vedno bo v sercih vsih živel, ki so ga poznali. — T.

Gosp. Janez Gandini žlahtni Lilienstein, posestnik na Hribu (Obergörtschach) in veliko lét tajnik krajske kmetijske družbe, ktere nar starejši ud je bil, je 9. dan t. m. v 86 létu svoje starosti umerl. —

Včeraj smo pokopali gosp. Jožefa Kalasanca Likavca, vodja Ljubljanske licealne bukvarnice, ki je v 77. létu svoje starosti umerl.

Novičar posebne baže.

Na sv. 3 kraljev dan je prišlo od Gracariskiga „Gemeinderatha“ na Celjske zdravnike povabilo, de naj bi šli v Gradec v vojaško bolnišnico za zdravnike; za plačilo na dan obljudi „Gemeinderath“ dohtarju en cel goldinar!!! S tem goldinarjem si zna dohtar obleko kupiti, živež oskerbeti, stanovanje plačati, bolezin nalesti, dolgo bolán ležati, zdravnika in zdravila plačati, ali pa umreti, vdovi in otrokam kej zapustiti in povèrh še — pokop plačati. Vse to za 1 goldinar na dan! De duhoven in zdravnik morata na svetu nar več kristjanske ljubezni imeti, to terja že nju visoki poklic, — de se jima pa nju težko in nevarno opravilo*) z goldinarjem na dan plačati hoče — — to zapišemo v zgodovinske bukve!

Novičar iz Ljubljane.

Danes oznani „Novičar“ celi Krajski deželi veselo novico. Naš novi deželni poglavar grof Korinsky, ki je danes teden v Ljubljano prišel in v četrtek in petek odbor Ljubljanske srenje, deželne stanove, narodno stražo, vradnike, učenike, pravdosrednike, odbore kmetijske in obertnijske družbe, muzeuma, slovenskiga društva in predstojnike ali odbornike vsih drugih Ljubljanskih občinskih naprav sprejemal, si je pridobil serca vsih, ki so slišali njega odkritoserčno govorjenje v duhu noviga časa, njegove bistre in natanjčne vprašanja za vse zadéve in potrebe krajske dežele, in ki so bili priča njegoviga prijazniga obnašanja. Pri mnogih prilikah je žalovanje na znanje dal, de še ne zna našiga jezika, de bi se že zdej zamogel tudi z vsakim človekam sam pogovorjati, ki k njemu pride in vse sam zaslišati, kar mu ima kdo povedati. „Pa moja prva in nar svetejši skerb bo, slovenskiga jezika v kratkim času se saj toliko naučiti, de bom zamogel z vsakim govoriti“ — je rekel ljubeznjivi grof, — in de

*) V Ljubljanskih bolnišnicah so zdravniki tudi po beraško — pa vunder enmalo boljši plačani — — dohtar dobí za 300 bolnikov na dan cele 3 goldinarje in pa polič vina! Če zbolí ali umerje, ima bolezin ali smèrt povèrh. 300 bolnikov enimu samimu dohtarju! Ali ni to od sile? Dobro vémo, de zdravnikov v malih mestih in po deželi manjka, de tedaj ni moč toliko domačih zdravnikov dobiti, — zakaj pa se ne razpiše razglas na Dunaji in po družih velicih mestih kakor je bilo za kolero v navadi, de bi se dobili zdravniki za bolnišnice, kjer légar razsaja, Nam je dobro znano, de je — postavim — na Dunaji veliko dohtarjev, ki nimajo nič zaslužka in nič opraviti; taki bojo radi šli, če se jim pošteno plača, kamor se pošljejo. Če so se zdravniki za kolero dobili, se bojo dobili tudi za légar, pa plača naj se jim na dan saj 5 gold., zaslužijo jih 50 goldinarjev! Vredništvo.

je to njegova terdna in gotova volja, že vidimo iz tega, ker se je že na Dunaji naš jezik učiti začel in se ga tudi že zdaj vsaki dan ob sedmih zjutraj uči, ko še marsikteri drugi vradnik na Slovenskim, ki še tudi deželniga jezika ne zna, pod gorko pernico spi. Gosp. Navratil, vrednik „Vedeža“ je njegov učenik, in reči moramo, de si je prav dobriga učenika izvolil. Iz tega, de se je naš novi deželni poglavar učenja deželniga jezika takó naglo poprijel, očitno vidimo, de si je dolžnosti vstavniga vradnika svest, in de ljubi ljudstvo, kterimu je za poglavarja postavljen. Kakor se v tem njegovo vstavno občutje kaže, smémo za terdno pričakovati, de se bo tudi v vsih družih rečéh po vstavi ravnal in po potrebah noviga časa, in de bo vsim vradnikam nar lepši izgled. Na dalje nam pa to tudi kaže, de hoče poglavar v vsim samostojin biti, de hoče vse sam viditi in slišati, za kar ima on sam odgovor dati. On bo poslušal sam prostiga kmeta in razodevanje njegove potrebe; on sam bo bral tudi slovenske časopise. Takó se bo sam vsiga prepričal. Posebno prijazno je sprejel tudi odbor slovenskiga društva, ki ga je prosil, de naj se sam prav natanjko namena in déla tega društva prepriča, kteriga so sovražniki slovenskiga jezika in dežele toliko natolcevali. S krepko besedo je odboru zagotovil, „de on natolcevanja nikdar ni poslušal in ga tudi tukaj ne bo, — de naj bomo v vsim odkritoserčni ž njim, kakor bo on z nami, — in prepričali se bomo, de ga nikdar nikoli ne bomo na kakim ovinku zapazili.“ Veselja je vsim pričijočim serce poskakovalo, te zagotovila zaslišati, ktere kažejo, de ravnopravnost slovenskiga naroda temu gospodu ni prazna beseda. Saj slovenski narod Krajske dežele nič družiga noče in ne terja, kakor de se kakor drugim narodam tudi njemu zagotovljena pravica popolnoma zgodi. — Takó iz vsiga vidimo poterjenje velike hvale, ki smo jo že pred dohodam našiga noviga deželniga poglavarja iz Dunaja slišali, in s serčno radostjo, nadjajoči se vesele prihodnosti, povzdignemo glas: „Živijo Korinsky!“

Novičar iz mnogih krajev.

Poslednji teden nam ni veliko posebnih novic prinesel. — Nadvojvoda Janez je zapustil Frankobrod na noviga léta dan s svojo rodovino, in je prišel 10. dan t. m. na Dunaj. Mende se bo zdaj na svoj dom na Stajarsko vernil, čeravno ga Tiroljci na Tiroljsko pričakujejo. — Kakor sv. oče papež še zmirej odlašajo vernitev v Rim, takó tudi ban Jelačić v Zagreb. — Spet se je nekaj Ogrov, ki so na Turško bežali, k mahomedanski véri podalo; v vsim skupej okoli 500. — Druga srenja na Českim, pri kateri je že obrajt gruntne odvéze dokončan, se imenuje „Mihle“ — ta srenja je razglasila pismo svojim sestram na Českim, v kterim pové, de bi ne bila nikdar mislila, de ji bo takó malo odškodnine plačati, in je serčno vesela, de se je za vselej znebila grunt-niga jarma, pod kterim je takó dolgo zdihovala. — Ministerstvo kmetijstva misli, na obéh stranéh velikih in malih cést po deželah sadne drevésa zasaditi. — 7. dan t. m. se je začel v Gradcu poduk deržavniga civilniga zakonika v slovenskim jeziku. Gosp. Dr. Krajnc je učenik. Ali ne bo tudi za razlago strahovavnih postav učenik postavljen? —

Popravl.

V listu 1. Novic pri naznanilu odbornikov kmetijske podružnice v Planini se je tiskarni pogrèsek vrnil, de se imé gosp. Aleksandra Wilcherja, posestnika in c. k. poštarja v Planini izpustilo, kar se danes popravi. Vredništvo.

Današnjemu listu je pridjan 3. dokladni list.